

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. II. Dubia quædam circa Capituli potestatem, sede vacante, resolvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

num. 77. quod illud in Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis duntaxat locum habeat, ex declaratione Cardinalium, quam refert idem Fagnanus *loc. cit.* nec extendatur ad Capitula Titulorum Cardinalium, & aliarum Col-

legiatarum Ecclesiarum, sed in his servanda juris communis constitutio, qua conceditur Capitulis sede vacante, jurisdictionem Prælati ad se devolutam per se etiam exercere. Panormit. *ad cap. 13. de Offic. jud. ordin. num. 2.*

§. II.

Dubia quadam circa Capituli potestatem, sede vacante, resolvuntur.

S U M M A R I A.

19. Beneficiorum collatio, quæ jure devoluto ad Episcopum spectat, non transit ad Capitulum. 20. Oppositionibus occurritur. 21. 22. Capitulum beneficia ad collationem Episcopi spectantia nec unire, nec dividere potest. 23. Potest tamen illa beneficia sede vacante conferre, quorum collatio alias ad Episcopum, & Capitulum simul spectat. 24. Similiter illa Episcopo suspenso, quæ sine Capituli consilio, aut consensu, sede plena conferri nequeunt, non item Episcopo mortuo hanc facultatem Capitulo adjudicamus. 25. Subsistit collatio à Capitulo facta, si consilium, quod regulariter acquirere oportebat, fortè propter absentiam haberi non potuit. 26. Capitulum potest largiri indulgentias, quas Episcopus vivens poterat de jure communi concedere. 27. Potest etiam, sede vacante, Diœcesin visitare. 28. Non obstat cap. ult. de Suppl. neglig. Prælat. in 6. ostenditur. 29. Potest Capitulum sede vacante, dare licentiam Prælati transeundi ad Prælaturam alterius Diœcesis. 30. Ecclesia non Cathedralis, sed exempta iisdem jurebus sede vacante gaudet, quibus Capitula Ecclesiarum Cathedralium. 31. In Ecclesiis Collegiatis secularibus, & non exemptis jurisdictione, Prælati mortuo, non transit ad Capitulum, sed Episcopum. 32. Nec si Prælati hanc jurisdictionem vel prescriptione, vel speciali privilegio privativè acquisiverit. 33. 34. 35. Quid circa Prælaturas regulares obtineat, relatis aliorum opinionibus, nostra sententia exponitur.

19 **D**ubitatur I. An beneficia, quorum collatio jure devoluto propter negligentiam, aut delictum inferioris collatoris ad Episcopum spectat, Capitulum sede vacante conferre possit? Difficilem hanc questionem vocat Felinus *ad cap. 14. de M. & O. n. 3.* quia pro utraque contradictionis parte stant magni nominis AA. & tam uni,

quàm alteri parti probabilitas intrinseca suffragatur. Ut conformiter nostris principiis doceamus, negativam eligimus, cui calculum suum adjecere præter Felinum *loc. cit.* Panormitanus in *cap. 14. de M. & O. num. 2.* (qui tamen sibimet contrarius affirmativæ tutelam suscepit in *cap. 2. b. t. num. 3.*) Zoëf. *b. t. num. 3.* Layman. *ad cap. 14. de*

de M. & O. n. 3. Garz. part. 5. cap. 7. n. 53. Van-Espen J. E. V. part. 1. tit. 9. num. 3. cum aliis. Probatum I. ex regula generali ex cap. 2. h. t. desumpta, ubi Pontifex universaliter asserit, quod *nusquam inveniatur cautum in jure, quod Capitulum vacante sede fungatur Episcopi vice in collationibus prebendarum*, à qua regula tantò minus casus presentis dubii excipiendus est, cum constet, collationem, quæ fit jure *devoluto*, non minus esse liberam, & gratuitam respectu *collatarii*, ac aliam, quæ Episcopo jure *proprio* competit, licet enim actus iste *devolutionis* non favore Episcopi, sed potius ipsius beneficii intuitu fiat, ipsa tamen potestas conferendi, & libera beneficiati electio species quædam donationis, ac liberalitatis, apta computari inter fructus successori Episcopo reservandos, censetur.

Probatum II. ex cap. 14. de M. & O. ubi, licet conventus Monasterii *Messanensis* indignum Prælatum elegerit, adeoque pro hac vice jure eligendi privatum, ac jus illud ad superiorem, nimirum Episcopum Ecclesiæ Cathedralis *Messanensis* *devolutum* fuerit, quia tamen sedes eo tempore vacaverat, *Gregorius IX.* non Capitulo Ecclesiæ Cathedralis (quod in AA. sententia jus *quæsitum* habuisset) sed ne propter sedem Episcopatus vacantem, electio *Abbatis* nimium differetur, Monasterio liberam eligendi facultatem dedit, ita tamen, ut Capitulum Cathedralis hanc novam electionem vel confirmaret, vel infirmaret, quod ei sede vacante aliunde competeat, non verò jure *devoluto* eligeret, cui Pontifex, alteri concedendo gratiam, utique non derogasset, si reverà hoc jus Capitulo competiisset,

cum non soleat derogare juri tertio *quæsitum*, nisi derogationis expressè mentionem faciat per Regul. 18. de Cancellar. de non tollendo jus *quæsitum*.

Si dixeris, mentionem hujus derogationis fieri per illa d. cap. verba: *De gratia tamen eligendi, seu postulandi de- tis ipsis autoritate nostra liberam facultatem*. Respond. negando, hunc sensum dictorum verborum esse, sed gratiam, de qua hic Pontifex loquitur, in eo constituisse, quod successor Episcopus, cui jure *devoluto* electio illa competiisset, expectatus non fuerit, non verò, quod Capitulum jure suo (quod secundum nos nullum habuit) privatum fuerit.

Dices I. Potest Capitulum, etiam sede non vacante, propter negligentiam Episcopi beneficia, quorum collatio jure proprio ad Episcopum pertinet, post semestre conferre per cap. 2. § 5. de Concess. prebend. ergò multò magis beneficia jure *devolutionis* ad Episcopum spectantia conferre poterit. Verum negatur hæc paritas, ratio discriminis est, quod Episcopus negligens sibi ipse sponte præjudicet, quam proinde negligentiam Capitulum meritò supplere potest, nec etiam per hoc præjudicatur successori; secus in beneficio *devoluto*, quod ex dictis gratiam, & liberalitatem continet, atque ita tanquam fructus successori reservandus est. Accedit, quod de priori casu habeatur expressa decisio in cap. 2. h. t. non etiam de posteriore.

Dices II. Tali modo diu vacabunt beneficia, quia diu subinde vacat sedes Episcopalis, jura autem ejusmodi diuturnas beneficiorum vacationes non ferunt: ergò Capitulum hoc casu jure

de-

devolato beneficium conferre poterit. Resp. Ecclesiæ satis prospectum iri, si Capitulum interim Ecclesiam alteri commendet, aut œconomum Ecclesiæ præficiat. *cap. 1. h. t. in fin. Azor. part. 2. lib. 3. cap. 38. quest. 6.*

21 Dubitatur II. An Capitulum sede vacante beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant, *unire*, aut *dividere*, aut saltem simili unioni ab inferiore faciendæ autoritatem suam præstare possit? Sunt, qui Capitulo hanc potestatem *uniendi* adjudicent, modo juri Episcopi nil detrahatur, ut videre est apud Zerol. *in prax. Episc. part. 2. V. Capitulum. Rebuff. de Union. benef. n. 36. Barbos. ad Concil. Trid. Sess. 7. cap. 6. num. 6.* & alios ibidem relatos. Mihi simpliciter negandum videtur, tum, quod *unio* sit species alienationis, & extractionis beneficii, quæ Capitulo sede vacante omninò interdicta est, *cap. 1. h. t.* tum, quod talis unio non possit non esse Episcopo præjudiciosa, utpote qua sit, ut beneficium, facta semel unione, jam amplius liberè conferre non possit, & consequenter illa clausula: *Dummodo juri Episcopali non præjudicet*, videtur esse frustranea: tum quod vix dabilis sit casus, in quo necessitas urgeat unionis accelerationem, & ita sentiunt Fermosinus *Tract. 1. de Capit. sed. vacant. Q. 26. num. 6. & seq.* Böhmerus *ad h. t. §. 34.*

22 Num verò beneficia Capitulum sede vacante *dividere* possit (quæ est altera pars hujus dubii) nescio, an æquè promptè accedendum sit Böhmero, affirmativam tenenti: nam, etsi tali casu conditio Episcopi non videatur fieri deterior, sed potius melior reddi, cum multiplicatis præbendis, etiam colla-

tiones Episcopales augeantur, tamen, quia similis *divisio*, aut *dismembratio* (ut vocat Böhmerus) est species cujusdam *alienationis*, utut non extra-
usum, & patrimonium Ecclesiæ, & status Ecclesiæ per eam alterari censetur, nec etiam tam repentina *necessitas*, aut *utilitas* (ex qua causa divisiones beneficiorum fieri permittunt jura *cap. 26. de Præbend.*) vacante sede facilè ingruere posse videtur, probabilius judico, hanc potestatem, utpote unam ex majoribus, & gravioribus, Capitulo, sede vacante, non competere.

Dubitatur III. An beneficia, quo-
rum collatio aliàs ad Episcopum simul, & Capitulum spectat, sede vacante Capitulum conferre valeat? Resp. affirmativè. Textus est in *cap. un. h. t. in 6.* & quidem, si collatio ad Episcopum simul, & Capitulum pertineat, uno facto inhabili, jus conferendi devolvitur ad alterum, ita, ut si suspendantur, aut excommunicentur omnes de Capitulo (intellige excommunicatione *majorè*, minor enim collationi non officit. *cap. ult. de Cleric. excomm.*) potestas conferendi sit *privativè* penes Episcopum, & viceversa. Nota tamen, quod totum Capitulum, collegialiter sumptum, excommunicari nequeat, benè verò interdici; & ideò sententia excommunicationis in singulos, quos culpabiles esse constiterit, proferenda est. *cap. 5. de Sent. excomm. in 6.* Unde, si vel unus non esset excommunicatus singulariter, in illo solo jus Capituli resideret, & Episcopus sine eo beneficia conferre non posset.

Dubitatur IV. An, si collatio ad Episcopum spectet, dependenter tamen à consilio, vel consensu Capituli, eo

mortuo, vel suspenso, possit præbendas vacantes conferre? Hic distinctio adhibenda est inter Episcopum *mortuum*, & *suspensum*, ita, ut priori casu jus collationis in Capitulum non transeat. Ratio est, quod, licet Episcopus *consilium*, aut *consensum* Capituli requirere teneatur, administratio tamen ad solum Episcopum pertineat, isque solus, utut prærequisito consilio, vel consensu Capituli, *authoritative* confert beneficium. In posteriore vero casu, si Episcopus in petenda relaxatione culpabilem moram commiserit, post sex menses jure devolutionis collatio Capitulo competit. *cap. 5. de Concess. præbend.* Secus, si mora culpabilis in petenda suspensionis relaxatione non intervenerit. *cap. un. §. un. h. t. in 6.* Quodsi Episcopus negligentiam commiserit in collatione beneficii *devoluti*, post sex menses collatio non ad Capitulum, sed ad proximum Episcopi superiorem defertur. *arg. cap. 41. de Elect. Vivian. ad h. t.* Et ratio est, quod in iis, quæ pertinent ad Episcopum jure *proprio*, & *suo*, major est communicatio inter ipsum, & Capitulum, quam in obvenientibus aliunde *cap. 15. §. secus autem est. de Testam.*

25 Dubitatur V. Quid juris, si collatio beneficii alicui non quidem simpliciter, sed cum consilio alterius v. g. Episcopi facienda competat, consilium verò ejus haberi non possit, fortè, quia mortuus, aut longè absens est, an inquam hoc casu collatio sine consilio ejus ab altero validè fieri possit? Resp. affirmativè, supposito, quod ejus præsentia tam citò sperari non posset, tunc enim, ne ex diuturniori vacatione Ecclesia dispendium patiat, collatio ab

altero licitè, & validè fieri poterit. Ita expressè decisum extat in *cap. un. §. fin. h. t. in 6.* eapropter docet Panormitanus *ad cap. 52. de Elect. num. 13.* quandocunque aliquis ex obligatione legis, vel statuti cum consilio alterius aliquid agere jubetur, illud verò hic & nunc ex accidenti requirere non possit, periculum tamen moræ urgeat, validum fore actum etiam sine consilio expeditum, nisi alia fuerit mens mandantis: secus dicendum foret, si præcipiatur aliquid fieri cum *consensu* alterius; tunc enim collatio v. g. facta sine illius consensu, tanquam *conditione sine qua non* irrita erit, & potestas, non existente econditione, cessabit, uti colligitur ex *cit. cap. un. §. fin. h. t. in 6.* ubi Pontifex solum loquitur de collatione facta, omisso consilio, nil verò dicit de *consensu*, qui in eo differt à *consilio* juxta dicenda in *Tit. seq.* quòd *consilium* requirere jussus, illud sequi non teneatur; secus, qui *consensum*.

Dubitatur VI. An potestas concedendi indulgentias data Episcopis in *cap. 14. de Pœnit. & remiss. & cap. ult. eod. in 6.* scilicet unius Anni in Dedicatione Ecclesiarum, & 40. dierum in Anniversario Dedicationis, sede vacante transeat in Capitulum? Resp. probabilius transire. Licet enim Capitulum in iis non succedat, quæ Episcopo ratione dignitatis, & præeminentiæ Episcopalis concessa sunt, ut licentia legendi Missam extra Ecclesiam super portali in loco decenti *cap. ult. de Privileg. in 6.* & aliis allegatis à Glossa *ibidem V. indulgemus*, quia verò concessio indulgentiarum non est actus, fluens ex potestate *ordinis*, sed *jurisdictionis*, hinc Capitulo hanc facultatem

cont-

competere ex præactis fundamentis bene inferimus. Et ita tenent Pavinus *de Potest. Cap. sed. vacant. part. 1. Q. 4.* Molin. *Tom. 5. disp. 11. num. 6.* Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 37. quest. 9.* Hi ipsi tamen AA. tutius esse, ajunt, ut Capitulum committat alicui Episcopo, ut indulgentias concedat nomine Capituli.

27 Dubitatur VII. An jus visitandi Diocesim competat Capitulo Sede vacante? Resp. affirmative. Probatur ex *cap. ult. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* ubi constituitur, Archi-Episcopum non posse in Ecclesia Cathedrali, mortuo Episcopo, constituere *visitatorem*, nisi Capitulum in spiritualibus, & temporalibus negligenter administraret; unde infert Panormitanus, in *cap. 14. de M. & O. num. 2.* Capitulum debere posse visitare, quoniam aliàs ab Archi-Episcopo negligentia non argui, nec alius *visitator* constitui poterit. Accedit, quòd visitatio sit actus, non solum utilis Ecclesiæ, & Diocesi, sed ex Officio incumbens cuius administrationem habenti. *cap. 15. de Offic. Ordin.* hac tamen facultate ex universali consuetudine Capitulum non solet uti, quia non censetur tanta necessitas, & periculum in mora esse, ut, non expectato successore, Capitulum totius Diocesis visitationem instituat. Et ita sentiunt Barbof. *de Offic. & potest. Episc. allegat. 73. num. 24.* & ad *cap. ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6. num. 3. & 4.* Molin. *d. disput. n. 7.* Azor. *d. loc. quest. 14.*

28 Qui hanc potestatem Capitulo denegant, fundant se in eodem à nobis supra *cit. cap. ult. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* ubi in *princ.* dicitur: *Ecclesia Cathedrali vacanti visitator ab*

alio, quàm à Romano Pontifice deputari non potest: ergo Capitulo hæc facultas indulta non est, ut *visitatorem* constituat, aut per se munus visitationis obbeat. Hunc textum celebris quidam author sic interpretatur, quod nomine *visitatoris* intelligatur is, qui curam de vacante Ecclesia habeat. Quæ cura olim vicinis Episcopis demandabatur, ut testatur Thomassinus *part. 2. lib. 2. cap. 3. num. 2. & part. 3. lib. 2. cap. 51. num. 11. & cap. 53. num. 1. & seqq.* qui propterea etiam *interventores, intercessores, commendatores &c.* dicebantur. Verùm subdubito, an hæc interpretatio sit ad mentem Bonifacii VIII. Eo quippe tempore, quo citata Decretalis emanavit, jam erant stabilita Capitulorum jura, iisque omnis cura Ecclesiæ vacantis demandata, ut constat ex Decretali Gregorii IX. in *cap. 14. de M. & O. 1228.* emanata & ex Bonifaciana in *cap. 3. de supplend. negligent. Prælat.* Anno 1299. emissa, & testatur idem Thomassinus *part. 1. lib. 3. cap. 10. num. 10.* Unde conjicio, quod Bonifacius VIII. in *d. cap. ult.* non loquatur de *Visitatore*, qui curam Ecclesiæ viduatæ gerat, ad instar illorum *visitatorum*, qui primis Ecclesiæ sæculis dabantur, & de quibus duntaxat loquitur Thomassin. *cit. loc.* sed, de visitatore, qui, si Capitulum in administrando negligens fuerit, à S. Pontifice, etiam sine causæ cognitione dari potest, qui tamen, si ex capite negligentia ab Archi-Episcopo detur, non nisi vocato Capitulo, & cum prævia causæ cognitione dari debet. Et hic sensus textum *cit. cap. ult.* attentè expendenti ocysus occurret. Vid. Barbof. *ad cit. cap. ult. num. 4.*

29 Dubitatur VIII. An Capitulum, Sede vacante, possit dare licentiam Abbati, transeundi ad prælaturam alterius Diœcesis, si scilicet alibi in Prælatum eligatur? Ratio dubitandi videtur esse, quod Capitulum Sede vacante res Ecclesiæ nequeat alienare: ergo minus personas, quæ majoris æstimantur, quàm res. *cap. 24. C. 12. Q. 1.* Verùm hac ratione non obstante, existimo, cum Panorm. ad *cap. 14. de M. & O. quæst. 2.* Capitulo hanc facultatem competere. Quia facultas dandi licentiam transeundi ad alienam Diœcesin, spectat ad jurisdictionem Episcopi *ordinariam*, in qua, ut dictum est, Capitulum succedit. Ad rationem oppositam negatur, quod hæc sit vera alienatio, ad quam plurimæ solemnitates requiruntur, ut *tit. 13.* dicetur, quæ tamen non requiruntur ad translationem personæ, ut colligitur ex *cap. 27. §. quia verò de Elect. in 6.* Deinde majus est periculum damnificationis in alienatione rerum, quàm translatione personarum; hic enim continuò alius substitui potest Prælatus, rebus autem alienatis non mox succedunt aliæ.

Hactenus de Capitulis Ecclesiarum *Cathedralium*, eorumque potestate Sede vacante. Jam quoque explorandum est, quid juris competat Capitulis Ecclesiarum *non Cathedralium*? Potest autem hæc quæstio moveri tum de Ecclesiis exemptis, tum de Collegiatis, iisque vel Sæcularibus, vel Regularibus. Rem per distinctas Conclusiones lubet exponere.

30 Dico I. Si Ecclesia sit exempta, cujus Prælatus jurisdictionem *quasi Episcopalem* habeat, Sede vacante Capitulum eandem jurisdictionem obtinet,

quam habent Capitula *Cathedralium*, nisi S. Pontifex sibi quædam specialiter reservaverit. *cap. 11. de M. & O. & DD. ibidem.*

Dico II. In Ecclesia *Collegiata Sæculari*, non exempta, spectato jure communi, jurisdictione Præpositi, aut Decani Sede vacante non transit ad Capitulum, sed ad Episcopum, quia ista jurisdictionis devolutio non debet induci, nisi in casibus jure expressis *cap. 18. de Elect. in 6.* Jura autem, quæ jurisdictionem Sede vacante Capitulo adjudicant, loquuntur solum de Ecclesiis *Cathedralibus*, vel *quasi Episcopalibus exemptis. cap. 11. §. 14. de M. & O.* non verò de inferioribus Collegiatis. Ex ratio rationis est, quod in Ecclesiis *Cathedralibus*, & exemptis, si Capitulum Sede vacante non succederet, non esset alius, qui Ecclesiæ in defectum Prælati provideret: quæ ratio cessat in Ecclesiis inferioribus, quarum curam, & providentiam habet Episcopus. *c. 10. C. 16. Q. 7. Fagnan. ad cap. 11. de M. & O. num. 40.*

Quod si Præpositus, aut Decanus jurisdictionem in Clericos sibi subiectos obtineat *privativè*, ita, ut, eo officium suum ritè præstante, Episcopus in prima instantia se immiscere non possit, tunc videndum est, an hanc jurisdictionem acquisiverit mediante præscriptione, vel consuetudine, num verò privilegio speciali? Priori casu jurisdictione, Sede vacante non transit ad Capitulum, quia præscriptio est *stricti juris*, & consequenter ultra præscribentem non extenditur, nisi fortè ipsum Capitulum una cum Prælato præscripserit, aut legitima consuetudine acquisierit. Posteriore casu Capitulum
ite-

iterum non succedit, quia, quæ Episcopo speciali jure concessa sunt, ea ne quidem ad Capitulum Cathedrale, transcunt ut supra *num. 6.* dictum est. Dixi de jure communi hanc Conclusionem procedere, de consuetudine enim in istis quoque inferioribus Ecclesiis, prælatura vacante, Capitulum succedere, testatur Felinus ad *cap. 11. de M. & O.* circa finem.

33 Quid circa Prælaturas Regulares censendum sit, tam promptè non definiveris. Triplex enim est Sententia. Prima Felini, qui negat, Capitulum, seu Conventum, aut Priorem Claustralem, vel Decanum in Jurisdictione succedere, sed eam ad Episcopum, cui Monasterium subjectum est, devolvi, quia ille jurisdictionem in omnia Monasteria suæ Diocesis non exempta habet. Et licet in iis, quæ ad regularem disciplinam pertinent, jurisdictionem exercere non possit, Prælato Officium suum ritè implente, posse tamen, eo mortuo, administratorem etiam in iis, quæ regularem disciplinam concernunt, constituere. Præterquam, quod Religiosi votum obedientiæ Prælato, non vero Priori, vel Capitulo fecerint, adeoque jurisdictio, per quam Prælatus in virtute obedientiæ, vel sub excommunicatione Religiosis suis præcipere potest, ad ista non extendatur. Et ita cum Felino, & aliis à se relatis discurret Layman. ad *cap. 11. de M. & O.* *num. 5.*

Tamburinus de *Jur. Abbat. tom. 2. 34 disp. 1. quæsit. 4. n. 5.* è diametro oppositum docet, videlicet Prælato vita functo, vel à munere suo amoto, vel etiam absente, totam jurisdictionem, & auctoritatem Priori Claustrali competere, nisi aliud speciali Religionis lege, aut superioris præcepto constitutum sit, & testatur de consuetudine variarum Congregationum, quam præcipuè ibi procedere putat, ubi Prior non ab Abbate tantum, sed simul cum Conventu, vel à Capitulo generali constituitur.

Panormitanus ad *cap. fin. de Stat. 35 Monach. num. 8. & 9.* in plerisque quidem cum Tamburino convenit, hanc tamen ponit limitationem, ut, si Prælatura vacet propter depositionem Prælati ex delicto, jurisdictio eo casu nec ad Priorem, nec ad Capitulum transeat, quia præsumptio est contra Capitulares, quod delicti sui Prælati se participes fecerint, ideoque à superiore dandum esse administratorem existimat. Verum cum *Clement. Ne in agro s. si quis autem V. si quis verò de Stat. Monach.* expressè dicat, quòd, Prælato ob delictum suspenso, nihilominus jurisdictio ad Priorem claustralem devolvatur, ideò limitationi à Panormitano factæ non aliter deferendum esse arbitror, nisi plures de Conventu actualiter suspensi essent, ut notat P. Engel *b. t. n. 16.* Cæterum hæc Sententia cum dicta Clausula *Tamburini*, & auctoritate *Panormitani* amplectenda videtur.

¶¶¶ (o) ¶¶¶